

NÆRINGSPOLITISK NOTAT

Fra: NNN, Fellesforbundet, Industri Energi og Sjømat Norge
Dato: 23. januar 2017.

Norge trenger en bedre strategi for sjømatnæringen

For å skape verdier og arbeidsplasser i sjømatnæringen i Norge må det:

- 1) Føres en politikk som gir grunnlag for lønnsomhet**
- 2) Legges til rette for en langsiktig og forutsigbar videreutvikling av næringen**
- 3) En offensiv handelspolitikk**

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN), Fellesforbundet, Industri Energi og Sjømat Norge representerer store deler av arbeidsgiverne og arbeidstakerne i sjømatnæringen. Disse organisasjonene legger med dette frem et felles notat fordi vi ønsker at myndighetene skal legge til rette for næringsutvikling for å sikre verdiskaping og arbeidsplasser slik at vi kan opprettholde levestandarden. Det er avgjørende at det føres en nærings-, arbeidslivs- og utdanningspolitikk som evner å videreutvikle de bransjene og bedriftene vi allerede har, legger til rette for nyskaping og innovasjon og evner å skape størst mulig verdier av landets ressurser. Samtidig må det utvikles attraktive arbeidsplasser som norsk ungdom ønsker å satse på.

Norge har unike naturressurser koblet med sterke samfunnsmessige og industrielle kvaliteter. Den norske samarbeidsmodellen med høy organisasjonsgrad blant bedrifter og arbeidstakere har bidratt til stor grad av tillit, lavt konfliktnivå, god omstillingsevne og høy produktivitet. Sjømatnæringen er avhengig av å gjøre seg attraktiv for investeringer og tiltrekke seg kompetanse slik at det er interessant å satse på en karriere i sjømatnæringen. Sjømatnæringen vil ha behov for digitalisering, automatisering og store teknologiske løft for å være konkurransedyktige i framtiden. Denne satsningen krever investering i en stabil arbeidsstokk med høy kompetanse. Høyt kunnskaps- og kompetansenivå i alle ledd i verdikjeden bidrar til at norske bedrifter og arbeidstakere har en svært god evne til å ta i bruk ny teknologi raskt. Dette gir et godt grunnlag for framtidig vekst og sysselsetting i en tid der hele sjømatnæringen, enten den er basert på villfanget eller oppdrettet råstoff, må utvikle seg bærekraftig.

Norge har særlige komparative fortrinn innen maritime og marine næringer, herunder fiskeri og havbruk. Som nasjon er vi i en særstilling ved at vi råder over store havområder, forvalter rike fiskeressurser og har en kystlinje som er godt egnet for høsting og produksjon av sjømat. Globalt sett har vi, med våre naturressurser, en forpliktelse til å utnytte denne ressursen til å sikre og øke verdens matvareproduksjon. Norge har de beste forutsetningene til å lykkes som verdens fremste sjømatnasjon, men uten kompetanse i alle ledd fra lærlingplasser til forskning og en sterkere næringsmiddelindustri, vil ikke målet nås. Nye produkter og nye bedrifter skapes oftest som avleggere av eksisterende bedrifters kunnskap, kompetanse og markedsforståelse.

Norske sjømatprodukter og teknologi er etterspurt over hele verden, og de fleste land har stor underdekning av egenprodusert sjømat og teknologiske plattformer som muliggjør en effektiv produksjon. Som produsent av høyverdige produkter har norsk sjømatnæring ressurser til å både videreutvikle vår høye kompetanse og avanserte teknologi i egen produksjon, men også i stadig større grad bidra til økt matproduksjon i andre deler av verden.

Sjømatnæringen og leverandørindustrien er viktig i en rekke kystsamfunn. Sjømatbedriftene benytter i stor grad samme leverandører, fôr-industri og FoU-virksomhet som landbruksbasert industri. Med Norges spredte bosetting er næringsklynger viktig for å opprettholde kvalitet og leveringssikkerhet som matindustrien har behov for. Sjømatnæringens omsetning støtter opp under de viktige næringsklyngene i vårt langstrakte land sammen med bl.a. maritime næringer og petroleumsindustrien. Næringene benytter også offentlige tjenester og servicenæringen, og bidrar til verdiskaping og bosetting i hele landet.

Det er viktig for hele verdikjeden i sjømatnæringen at myndighetene jobber for:

- å styrke Norges posisjon som sjømatnasjon på det globale markedet, og ta ansvar for å øke mattilførselen og styrke matsikkerheten i en verden med stor befolkningsvekst
- å støtte opp om verdiskaping og aktivitet langs kysten gjennom videreutvikling av en bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring
- en samordnet, effektiv og god forvaltning. Regelverket og sektormyndighetene skal være en ressurs for en optimal videreutvikling av næringen – målsettingen er at forvaltningen ikke skal være kostnadsdrivende eller kostnadsvridende
- en finanspolitikk som sikrer at konkurransekraften i fastlandsindustrien videreføres og styrkes
- at det føres en skatte- og avgiftspolitik som sikrer sjømatnæringen konkurransedyktige rammevilkår
- å prioritere samferdselsprosjekter som sikrer trygg og effektiv transport av sjømatproduktene til markedene
- å prioritere tiltak som bidrar til attraktivitet for lærligeordning i sjømatnæringen

En offensiv handelspolitikk

Norge er et lite land med en åpen økonomi i en stadig mer globalisert verden og er mer avhengig av klare og tydelige kjøreregler for handel enn andre, større nasjoner. En rekke andre sjømatnasjoner inngår nå bilaterale avtaler i flere markeder, som er utfordrende konkurransemessig for Norge. Derfor er det avgjørende at også vi har handelsavtaler som gir norsk næringsliv best mulige vilkår.

Norges viktigste handelspartner er EU. Handelen med EU er preget av at sjømat ligger utenfor EØS-avtalen. Norsk sjømatnæring er svært eksportorientert, og møter daglig en tøff global konkurranse. Geopolitikk har ført til at sjømatnæringen har mistet svært viktige markeder. Handel med sjømat møter i tillegg til tollbarrierer mange tekniske handelshindringer blant annet i form av veterinære krav. I økende grad ser vi at store land og handelsblokker inngår frihandelsavtaler med EU som kan svekke den norske næringens posisjon. Det er derfor viktig at norske myndigheter møter denne

utviklingen ved å være offensive for å sikre best mulig tilgang til det europeiske markedet.

Organisasjonene er derfor opptatt av at myndighetene må arbeide for:

- å styrke markedsadgangen for norske sjømatprodukter
- fri tolladgang for bearbeidede produkter fra Norge til EU

Sjømatnæringen en viktig del av norsk bioøkonomi

Ny og bedre utnyttelse av biomasse og ressurser både på hav og land, gjennom økt produksjon, nye anvendelser og produkter, har nå fått betegnelsen *bioøkonomi*. Tilgangen på marin biomasse er en knapp faktor globalt, og det er et overordnet politisk mål at de biologiske ressursene vi rår over blir brukt på best mulig måte for miljø og samfunn. Den totale biomasseproduksjonen fra marin sektor i Norge er svært stor, også i internasjonal sammenheng. Men potensialet for økt biomasseproduksjon er fortsatt betydelig, og mulighetene for økt verdiskaping og sysselsetning i Norge må vektlegges i videre strategier. Ved høsting av nye arter fra havet, økt havbruksproduksjon, bedre utnyttelse av råstoff og biprodukter, dyrking av tang og tare til havs og mikroalger på land, vil dette bidra til økt matproduksjon, mer fôrråvarer samt utvikling av nye marine produkter innenfor helse, kosmetikk, ernæring og energi. Dette vil kunne gi økt verdiskaping og nye arbeidsplasser i Norge og internasjonalt. Myndighetene må legge til rette for et regelverk som gjør at ny teknologi og dyrking av havet lar seg realisere.

I sjømatnæringen har vi over lang tid sett tendenser til at bearbeidingsgraden går ned, og dermed eksporterer vi ikke bare fiskekjøttet, men også verdifullt restråstoff, til relativt lave priser. Tilgang til råstoff og forutsigbare rammebetingelser for å kunne drive fiskeindustri i Norge er derfor en grunnleggende forutsetning for å lykkes med å styrke den bioøkonomiske industrien.

Restråstoff fra fiskeriene utgjør store verdier og verdifulle proteiner. En betydelig andel av restråstoffene blir i dag utnyttet, men det er fortsatt et stort potensiale for å øke dette innenfor alle områder av havbruk og fiskeri. En ytterligere utnyttelse av biomassen vil i større grad enn tidligere være kompetanse- og kunnskapsbasert, og stille høye teknologiske krav. Det bør derfor stimuleres til å utvikle teknologi og systemer for å ta vare på, og utnytte verdiskapingspotensialet i restråstoff/biprodukter. Mye av dette vil kunne spinne ut av foredlingsindustrien.

Organisasjonene er derfor opptatt av at myndighetene må arbeide for:

- en langsiktig offensiv satsing på bioøkonomi
- at restråstoff fra fiskeriene skal tas vare på. Regelverket må legge til rette for at alt råstoff føres til land og gir grunnlag for ytterligere verdiskaping
- økt FoU på bruk av restråstoff
- reduserte tollsatser på bearbeidede produkter slik at bearbeidingsgraden i Norge økes
- at leverandørindustrien til sjømatnæringen sikres langsiktige og forutsigbare rammevilkår og vekstmuligheter. Dette som grunnlag for betydelige investeringer på leveranser av nye teknologiske og biologiske løsninger til videre utvikling av industrien

- etablere ordninger som stimulerer til prosjekter for utvikling av nye teknologiske løsninger og utnyttelse av ny biologisk kunnskap
- økte midler til kartlegging av ressursene og utvikling av offensive forvaltningsstrategier kombinert med et velfungerende forvaltningsapparat

Fiskeriene og fiskeindustrien

For at fiskeindustrien skal kunne utvikle seg videre og ta ny teknologi i bruk må det legges til rette for videreforedling og stabile arbeidsplasser. Da vil også en større andel av restråstoffet kunne utnyttes.

Det er viktig for denne delen av næringen at myndighetene jobber for:

- at fisk fanget på norske kvoter skal tilbys fiskeindustri lokalisert i Norge
- at fiskeindustrien får moderne og industrielle rammevilkår som sikrer lønnsomhet, slik at en får økt aktivitet og foredling. Det er viktig at industripolitikken utformes med et tydelig verdikjedeperspektiv
- en markedsorientert og innovativ fiskeindustri, som bidrar til større verdiskaping basert på de marine ressursene. Dette innebærer at industrien må ha en forutsigbar råstofftilgang, som også legger til rette for helårlig videreforedling av råstoff i Norge. Dagens sesongpregede karakter i næringen med høy grad av innleid arbeidskraft medfører utfordringer ift. stabilitet i arbeidsstokken og redusert mulighet til kompetansebygging.
- en god forvaltning av våre fiskerier slik at vi kan sikre en langsiktig høy beskatning av ressursene, og at vi evner å gjøre det attraktivt å nyttiggjøre de ulike fiskeriene som Norge råder over.
- å utjevne skjevheten mellom fartøyeiere som også driver egen industrivirksomhet eller eksportselskap og fiskeindustribedrifter som er avskåret fra å kunne investere i fiskefartøy. Dette er viktig for å sikre like konkurransevilkår. Det må derfor utredes hvordan dette kan gjennomføres.
- sikre at omsetningssystemet er balansert, legitimt og effektivt. Organisasjonene ønsker å forenkle prosessen knyttet til minsteprisfastsettelsen, blant annet gjennom bruk dynamiske minstepriser. Organisasjonene er også enige om å vurdere salgsvilkår og omsetningsformer for å sikre en balansert og moderne markedsplass. Minstepris bør primært gjøres gjeldende for de deler av fiskeflåten som har et reelt beskyttelsesbehov.
- å sikre gode permitteringsordninger. Permitteringsordningene er en viktig del av verktøykassen foredlingsindustrien har i perioder med varierende tilgang på råstoff, markedsendringer og omstillinger.

Havbruk

Organisasjonene ønsker en bærekraftig vekst i havbruksnæringen.

Det er viktig for denne delen av næringen at myndighetene jobber for:

- at havbruksnæringen sikres en forutsigbar vekst gjennom omforente kriterier som definerer et akseptabelt bærekraftig fotavtrykk. Med lang produksjonstid og store investeringer er det nødvendig med forutsigbarhet for å sikre

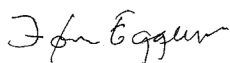
matproduksjonen på land og i sjø. Det må settes av tilstrekkelig med arealer for sjømatproduksjon i fjordene, kystnært og lengre til havs.

- at sjømatareal sikres for fremtidig matproduksjon, på samme måte som en sikrer areal på landjorda for matproduksjon. Tilgang på gode sjølokaliteter og nødvendig landareal for blant annet settefiskproduksjon er en forutsetning for at produksjonen har liten miljøpåvirkning og sikrer en god dyrevelferd.
- at mer av offentlige FoU-midler skal øremerkes prosjekter som legger til rette for videre utvikling og kommersialisering av biologiske og tekniske løsninger som sikrer bærekraftig vekst i næringen. Videreutvikling av dagens teknologiplattform må stå sentralt i arbeidet sammen med utvikling av nye løsninger. Kravene myndighetene stiller til næringen skal være teknologinøytrale.
- at det legges til rette for at vår høyteknologiske og innovative fôr- og legemiddelindustrien skal ha rammevilkår som fremmer norsk produksjon, og som har forsknings- og utviklingsinstitusjoner her i landet. Norge er i dag verdensledende på flere områder innenfor utvikling av fôr til akvakultur og medisinsk forskning.
- forutsigbar vekst som sikrer nødvendig planlegging av kapasitet og investeringer for teknologi- og servicebedriftene. Denne delen av industrien sysselsetter flere tusen ansatte på kysten. Langsiktige og forutsigbare rammevilkår er nødvendig for å ta langsiktige investeringer, som vil videreutvikle havbruksklyngen.
- at havbruksnæringen får et reguleringsregime som gir mulighet for markedstilpasning for å kunne opprettholde stabilt uttak av fisk gjennom hele året.

Med vennlig hilsen

Jan Egil Pedersen
Forbundsleder
NNN

Jørn H Eggum
Forbundsleder
Fellesforbundet

Frode Alfheim
Nestleder
Industri Energi

Geir Ove Ystmark
Adm.dir
Sjømat Norge